

Richtlijn Onderwijskwalificaties: BKO, SKO en LOL

Vastgesteld: 28 februari 2017.

Inleiding

In het voorjaar van 2015 is het Raamwerk Onderwijsprestaties VU vastgesteld. In dit raamwerk wordt de professionele ontwikkeling van wetenschappers op het gebied van onderwijs in vier opeenvolgende loopbaanfasen beschreven. Eén van de doelen van het raamwerk is het zichtbaar maken en ondersteunen van de professionele ontwikkeling van wetenschappers op het gebied van onderwijs door de beschrijving van deze ontwikkeling aan de hand van prestaties, rollen en professionele houding per loopbaanfase, inclusief een beschrijving van de bij de loopbaanfase passende docentopleiding /kwalificatie.¹

Naar aanleiding van het vaststellen van het raamwerk is besloten om voor de docent kwalificaties BKO en SKO en de Leergang Onderwijskundig leiderschap (LOL) de geldende regels en verplichtingen nader uit te werken. Vanaf de landelijke erkenning en vaststelling van de basis kwalificatie onderwijs (BKO) in 2008 kent de VU al een BKO richtlijn.² Deze richtlijn komt met het opstellen van de nu voorliggende richtlijn te vervallen.

Uitgangspunt voor de beschrijving van de onderwijs kwalificaties en/of opleidingen in het Raamwerk Onderwijsprestaties is dat mensen gekwalificeerd zijn voor het goed uitvoeren van taken, activiteiten en rollen die zij binnen hun huidige loopbaanfase en/of functie op het gebied van onderwijs vervullen.³ Het raamwerk Onderwijsprestaties VU biedt daarmee zowel voor docenten als leidinggevenden een richtlijn m.b.t. de passende kwalificatie/ opleiding m.b.t. onderwijs in de betreffende of toekomstige loopbaanfase van de docent. De richtlijn Onderwijskwalificaties volgt inhoudelijk de beschreven relaties tussen het docentniveau, loopbaanfase en de bijbehorende onderwijskwalificaties zoals die in het Raamwerk Onderwijsprestaties VU zijn beschreven.

Een kwalificatie of opleiding kan niet de volle betekenis van de wetenschappelijke professie weerspiegelen. De 'rijkdom' van het vak is groter dan de te onderscheiden deelaspecten ervan. Onderwijskwalificaties vormen een ijkpunt voor functioneren. Ervaring in combinatie met reflectie op het uitvoeren van de eigen professie, het blijvend ontwikkelen van persoonlijke kwaliteiten en het alert zijn op mogelijk in de tijd ontwikkelde deficiënties is voor de kwaliteit van onderwijs van groot belang. Evenals een organisatiecultuur die dit stimuleert en ondersteunt, o.a. door het bespreken van onderwijs in jaar- en beoordelingsgesprekken en het serieus meewegen van onderwijsprestaties bij bevorderingsvraagstukken.

1. BKO: de basiskwalificatie onderwijs

Uitgangspunt is dat binnen de VU al het wetenschappelijk onderwijzend personeel voldoet aan de minimumeisen van kwaliteit voor het geven van onderwijs. Met de landelijke vaststelling van de basiskwalificatie onderwijs voor universitaire docenten in 2008 zijn deze minimumeisen vastgelegd.

¹ De benaming van de kwalificaties (BKO, SKO, LOL) is in deze regeling met het oog op de leesbaarheid in de regel synoniem aan de naam van de opleiding/het traject dat leidt tot de betreffende kwalificatie.

² Notitie Onderwijskwalificaties VU januari 2008

³ In het raamwerk Onderwijsprestaties VU zijn alleen kwalificaties/ opleidingen die direct aansluiten bij het onderwijs zelf opgenomen; vereisten zoals bijvoorbeeld Engelse taalvaardigheid ontbreken.

De basiskwalificatie onderwijs is een landelijk erkend onderwijscertificaat; universiteiten erkennen elkaars BKO-programma's. De BUD (basisopleiding universitaire docent) aangeboden door het Hoger Onderwijs Team van het VU Universitair Centrum voor Gedrag en Bewegen (voormalig Onderwijscentrum-VU) vormt de standaardopleiding voor beginnende docenten en leidt op tot de BKO. De twee hoofdonderdelen van de BUD zijn het uitvoeren van onderwijs en het ontwerpen van onderwijs. Voor verschillende categorieën docenten, van beginnend tot zeer ervaren, zijn verschillende BKO- trajecten ontwikkeld. De meest recente informatie over de verschillende BKO trajecten is te vinden op <http://www.vu.nl/bko>. Iedere docent wordt aan de hand van dezelfde criteria beoordeeld zoals deze in het Beoordelingsinstrument BKO zijn weergegeven: http://www.vu.nl/nl/Images/Beoordelingsinstrument%20BKO_tcm9-389686.pdf.

In 2012 zijn door de VU met het ministerie van OC&W prestatieafspraken gemaakt m.b.t. het percentage docenten dat in het najaar van 2015 over een BKO beschikt (minimaal 60%⁴). Dit percentage is gerealiseerd. Het percentage BKO gekwalificeerde docenten binnen een faculteit is daarnaast één van de standaard KPI's in het kader van de bestuurlijke overleggen.

Richtlijn Basiskwalificatie onderwijs:

- Binnen de VU geldt de BKO als basisvereiste voor alle onderwijsgevende WP-functie niveaus (docent t/m hoogleraar).
- De BKO en geldt sinds 2010 als voorwaarde voor een aanstelling in vaste dienst.

Niet iedereen beschikt bij aanvang van zijn of haar dienstverband aan de VU (of daarna) over een BKO. Voor hen is de uitwerking van de algemene BKO richtlijn beschreven in de volgende paragraaf.

1.1. Uitwerking BKO richtlijn

- *Docenten op het junior docentniveau*

Junior docenten zijn in de regel de UFO functies: docenten 4, UD2, promovendi, postdocs en gastdocenten met beperkte onderwijstaken. Onafhankelijk van leeftijd, het hebben van een vast of tijdelijk contract dan wel een eerdere WP loopbaan in onderzoek, valt iedereen die begint met het geven van onderwijs in de categorie junior docent.

Voor junior docenten geldt dat zij met de aanvang van hun onderwijs werkzaamheden tevens een start maken met de BKO opleiding en als eerste het onderdeel volgen dat het best aansluit op de rol/taken die zij op dat moment in het onderwijs vervullen. In de meeste gevallen zal dat gaan om de "Basiscursus Uitvoeren van onderwijs". Door het direct starten met de opleiding kunnen junior docenten in de opleiding direct aansluiten bij hun eerste ervaringen in de praktijk en het geleerde direct toepassen. Daarnaast kunnen ze hun eerste ervaringen delen met andere junior docenten. Richtlijn voor het afronden van de eerste BKO module is 6 maanden na de aanvang van de onderwijstaak. Richtlijn voor het afronden van de BKO opleiding en het behalen van de BKO kwalificatie bedraagt uiterlijk 30 maanden na aanvang van het dienstverband.

⁴ Voor het vaststellen van het percentage wordt uitgegaan van de navolgende doelgroep: Docent 1 en 2, UD, UHD, HGL 1 en 2 langer of gelijk aan 2 jaar in tijdelijke of vaste dienst voor 0,4 fte of meer. De vaststelling van deze doelgroep t.b.v. het vaststellen van de KPI betekent echter niet dat voor mensen die korter dan twee jaar in tijdelijke dienst zijn of minder dan 0,4 fte werken aan de VU geen opleidingseis wordt gesteld. Ook voor hen geldt het uitgangspunt dat zij geschoold dienen te zijn voor het uitvoeren van taken, activiteiten en rollen die zij binnen hun functie op het gebied van onderwijs vervullen.

- *Bijzonder hoogleraren*

Voor bijzonder hoogleraren geldt geen BKO verplichting. Met hoogleraren die onderwijs (gaan) geven worden (vooraf) persoonsgebonden afspraken gemaakt over de te volgen onderdelen van de BKO, die een goede ondergrond/voorbereiding bieden voor het soort onderwijs dat zij geacht worden te verzorgen. Alleen in die gevallen waarin het zeer evident is dat het volgen van een (gedeeltelijke) BKO opleiding niet zinvol is, bijvoorbeeld omdat men slechts eenmalig of (nog) zeer kortdurend aan de VU doceert, kan hiervan worden afgeweken.

- *Ervaren docenten zonder BKO*

Ook voor ervaren docenten geldt de BKO verplichting. In een groot aantal gevallen beschikken zij al over de kennis en ervaring die in het BKO traject worden onderwezen en getoetst. Voor hen bestaat de mogelijkheid om in een individueel traject, op basis van het persoonlijke onderwijsdossier, de BKO te behalen.

2. SKO: de Senior kwalificatie onderwijs

De Senior kwalificatie Onderwijs (SKO) is geen landelijk erkend onderwijscertificaat. Universiteiten erkennen elkaars SKO-programma's op dit moment formeel nog niet.⁵ De variatie in opleidingen en SKO trajecten tussen universiteiten is relatief groot. Dit betekent dat men er niet zonder meer vanuit kan gaan dat docenten met een senior kwalificatie van buiten de VU over dezelfde kennis en vaardigheden beschikken als docenten die hun SKO kwalificatie binnen de VU hebben behaald en vice versa. Het HogerOnderwijsTeam kan bij aanstelling van een nieuwe docent indien gewenst het dossier van de kandidaat mee beoordelen om de vergelijking te maken naar het SKO-niveau binnen de VU.

De Senior kwalificatie bouwt voort op de basiskwalificatie. Het behalen van de BKO gaat binnen de VU vooraf aan het behalen van de SKO. De SKO is als kwalificatie verbonden aan de senior docent. Senior docenten zijn (zeer) ervaren VU-docenten met goed ontwikkelde doceer- en ontwikkel kwaliteiten die functioneren op senior docentniveau, met als bijpassende functieprofielen: docent 1 en 2, universitair docent 1, universitair hoofddocent 1 en 2 en hoogleraar⁶.

Richtlijn Senior kwalificatie onderwijs:

- De SKO is de gewenste kwalificatie voor alle docenten die functioneren op het senior docentniveau.
- De SKO is met ingang van 2018 de voorgeschreven kwalificatie voor alle functioneel en hiërarchisch leidinggevenden in onderwijs of onderwijs en onderzoek te samen, vanaf het UHD2-niveau. Richtlijn voor het behalen van de SKO kwalificatie bedraagt uiterlijk 24 maanden na aanvang van de leidinggevende functie.

Het VU traject dat leidt tot een SKO bekrachtigt (potentiële) senior docenten in de verschillende rollen die zij uitvoeren zoals (vak)didactisch of onderwijscoördinator. De meest recente informatie over het SKO trajecten is te vinden op <http://www.vu.nl/sko>.

⁵ Op dit moment vindt er wel afstemmingsoverleg plaats over de SKO met de UvA, RUG en EUR.

⁶ In het onderwijsraamwerk staat de hoogleraarsfunctie niet vermeld bij het senior niveau. In het kader van de richtlijn onderwijskwalificatie vallen zij echter wel onder deze noemer.

Deelname aan het SKO traject start bij voorkeur gelijktijdig dan wel uiterlijk binnen een half jaar na de start van de nieuwe functie of rol die iemand op senior docentniveau gaat vervullen. Het leereffect van het opleidingstraject is in deze fase het grootst.

In die gevallen waarin het evident is dat het volgen van het SKO traject niet zinvol is, bijvoorbeeld omdat men slechts eenmalig of (nog) zeer kortdurend aan de VU leiding zal geven, kan hiervan worden afgeweken.

3. LOL: leergang onderwijskundig leiderschap

De leergang onderwijskundig leiderschap is formeel geen onderwijskwalificatie, noch binnen de VU noch daar buiten. Binnen een aantal universiteiten, waaronder de Universiteit Utrecht en de Universiteit Leiden, wordt het behaald hebben van de leergang net als aan de VU echter wel beschouwd als een relevante aanvullende kwalificatie voor medewerkers die - veelal, maar niet uitsluitend in het kader van een bestuurlijke functie - bijdragen aan het universitaire onderwijs.

De leergang onderwijskundig leiderschap is tweemaal (in 2012 en 2014) voor wetenschappers binnen de VU georganiseerd en uitgevoerd door het Center of Excellence in University Teaching Universiteit Utrecht. Vanaf 2016 is het UCGB van de VU organisator en uitvoerder van de leergang.

De leergang leert deelnemers inhoud te geven aan verschillende aspecten van onderwijskundig leiderschap, o.a. bij complexe onderwijskundige vraagstukken, in combinatie met actuele onderwijskundige kennis en inzichten. Deelnemers volgen een intensief programma dat bestaat uit bijeenkomsten, opdrachten en een buitenlandse studiereis. Er wordt aangesloten op het bestaande werkproces van de deelnemers. De thema's die daarin belangrijk zijn worden ondersteund door de opleiding. Er wordt voortgebouwd op (innovatieve) onderwijsvraagstukken die de cursisten in hun eigen praktijk uitvoeren.

De leergang onderwijskundig leiderschap sluit aan bij het 'expert docentniveau', beschreven in het raamwerk. Experts zijn zeer ervaren wetenschappers met een breder ervaring in onderwijs en belangrijke spelers als het gaat om het vervullen van een strategische beleids- of regie rol binnen de faculteit, met als bijpassende functieprofielen: universitaire hoofddocent 1 en hoogleraar.

De leergang onderwijskundig leiderschap bouwt voort op de senior kwalificatie onderwijs; het behalen van de SKO gaat vanaf 2019 standaard aan deelname LOL vooraf. Tot die tijd is er sprake van een ingroei situatie, gezien de relatief korte periode dat het behalen van een SKO kwalificatie binnen de VU mogelijk is.

Richtlijn leergang onderwijskundig leiderschap:

- De LOL is binnen de VU de gewenste leergang voor wetenschappers die functioneren op het expert docent niveau.
- De LOL is vanaf 2018 binnen de VU de voorgeschreven leergang voor portefeuillehouders onderwijs en opleidingsdirecteuren.

Deelname aan de leergang onderwijskundig leiderschap start bij voorkeur gelijktijdig dan wel uiterlijk binnen een half jaar na de start van de nieuwe functie of rol die iemand op expertniveau gaat vervullen. Het leereffect van het opleidingstraject is in deze fase het grootst.

In die gevallen waarin het evident is dat het volgen van de LOL niet zinvol is, bijvoorbeeld omdat men slechts eenmalig of (nog) zeer kortdurend aan de VU verblijft of leiding zal geven, kan hiervan worden

afgeweken. Daarnaast kan een zeer recent afgeronde SKO reden zijn om de LOL pas na enige tijd te volgen.

4. Procedures

4.1. Aanmelding

Aanmelding BKO

Na overleg met de leidinggevende start een medewerker het BKO kwalificatietraject of onderdelen daarvan. Voor wijze van aanmelden zie <http://www.vu.nl/bko>.

Aanmelding SKO

De aanmelding van kandidaten voor het SKO-traject vindt plaats op voordracht van de portefeuillehouder onderwijs/onderwijsdirecteur van een faculteit. Deelnemers worden geselecteerd op basis van hun specifieke opleidingsvraag, waarbij tevens wordt gekeken welke variant van de SKO opleiding het meest passend is. Een toelatingscommissie SKO beslist, op basis van het verslag van het intake gesprek met daarin het leer- en ontwikkelvraagstuk van de deelnemer, over de definitieve toegelaten tot het SKO-traject. Bij een groter aantal aanmeldingen dan plaats wordt men op de wachtlijst geplaatst.

Aanmelding Leergang Onderwijskundig Leiderschap

De aanmelding van kandidaten voor de leergang vindt plaats op voordracht van de decaan van een faculteit. De voordracht is een voorwaarde voor deelname aan de leergang. De toelatingscommissie beslist (op basis van het verslag van het intake gesprek met daarin het leer- en ontwikkelvraagstuk van de deelnemer) over de definitieve toegelaten tot de leergang. Bij een groter aantal aanmeldingen dan plaats wordt men op de wachtlijst geplaatst.

4.2. Kosten BKO, SKO en LOL

De faculteit faciliteert professionalisering van medewerkers door hen in staat te stellen tijd te investeren in professionele ontwikkeling en door hen mogelijkheden tot scholing aan te bieden. Als er voor opleidingstrajecten géén centrale financiering beschikbaar is dan worden de kosten voor de opleidingstrajecten (of delen daarvan) door het VU Universitair Centrum voor Gedrag en Beweging (UCGB) in rekening gebracht bij de faculteit. Op dit moment (2016) worden de BKO, SKO en LOL centraal gefinancierd en worden hiervoor géén kosten bij de faculteit in rekening gebracht. Op de website <http://www.fgb.vu.nl/nl/opleidingen/docentprofessionalisering/wetenschappelijk-onderwijs/index.aspx> van het VU Universitair Centrum voor Gedrag en Beweging (UCGB) staat de actuele stand van zaken rond kosten en financiering van de opleidingen BKO, SKO en LOL vermeld.

4.3. Vastlegging kwalificaties binnen de VU

Bij indiensttreding aan de VU worden de onderwijskwalificaties waarover de medewerker beschikt en waarvoor een landelijke erkenning geldt geregistreerd in het (elektronische) personeelsdossier. De kwalificaties BKO, SKO en LOL die worden behaald binnen het VU Universitair Centrum voor Gedrag en Beweging (UCGB) worden door het UCGB geregistreerd in het personeelsdossier van de medewerker waarbij een kopie van het behaalde certificaat in het personeelsdossier wordt opgenomen.